

Anmeldelse:

Uendelig krig?

Af Mie Roesdahl

Fremragende historisk dokument om dansk og amerikansk tænkning, politikudvikling, og praksis med hensyn til samtænkning af militære og civile instrumenter i de krige, Danmark har været militært engageret i gennem de seneste ca. 15 år. Men forfatteren argumenterer på basis af traditionel sikkerheds- og forsvarspolitisk tænkning og undlader at trække på hele konflikt- og fredsforskningsfeltet, som har stadig mere velfunderede svar på de spørgsmål, som han overordnet stiller.

Henrik Ø. Breitenbauch: **Uendelig Krig? – Danmark, Samtænkning og Stabilisering af Globale Konflikter**. *Djøf Forlag*, 2015, 211 s.

Med bogen har seniorforsker og centerleder ved Center for Militære Studier på Københavns Universitet, Henrik Ø. Breitenbauch, skrevet et fremragende historisk dokument, der dækker dansk

og amerikansk tænkning, politikudvikling, instrumenter og praksis omkring samtænkning af militære og civile instrumenter i de krige, Danmark har været militært engageret i gennem de seneste ca. 15 år.

Mie Roesdahl er ph.d.-studerende og leder af et Carlsberg-finansieret forskningsprojekt om menneskerettigheder og fredsopbygning ved Centre for Resolution of International Conflicts (CRIC) og Institut for Menneskerettigheder.

Bogen dækker på baggrund af solide kilder det danske engagement i Afghanistan og Irak både i processerne der førte frem til engagementet, og i udviklingen af doktriner og praksis 'på jorden'.

Bogens 'metode' bygger på en distinktion mellem at forstå krigen i sig selv og krigen i politisk kontekst. 'Krig i kontekst' er grundstenen i Breitenbauchs afdækning af, hvordan samtækningsbegrebet er opstået, hvorfor det er relevant, og hvordan det udfolder sig i praksis. Breitenbauch leder os sikkert igennem vigtige diskussioner, der strækker sig fra Clausewitz' forståelse af krig i kontekst, militæraktivismens opståen, betydningen af krigen mod terror og hvordan det har påvirket international sikkerhedstænkning og i sidste ende udviklingen af 'samtænkning' både i Danmark og i USA.

Den sideløbende udvikling i forsvarspolitikker og militærdoktriner i Danmark og USA er beskrevet, så det giver læseren en dyb indsigt i nogle systemer, institutioner og de indlejrede strategiske og taktiske processer, der sjældent er mulige for almindelige mennesker at få adgang til. Dermed har Breitenbauch skabt et vigtigt tidsbillede, der burde have en bred læserskare med interesse for forsvars- og sikkerhedspolitik.

Breitenbauch påpeger i bogen, at Danmark følger USA i sit interventionsmønster. Det er tydeligt af hans meget solide indsigt og beskrivelse af udviklingen i dansk og amerikansk forsvarspolitik og doktrin-udvikling, at dette er tilfældet. Det er dog ikke helt klart for læseren, hvorfor dette er tilfældet. Andre europæiske lande har fulgt andre spor end det 'militæraktivistiske', og det er

uklart, hvorfor netop USA skulle vise sig at blive Danmarks forsvars- og sikkerhedspolitiske inspirationskilde i en periode fra omkring 2000 og frem til i dag.

Det er interessant, at Breitenbauch peger på, at netop samtækningsbegrebet er det, der har gjort det muligt at skabe politisk opbakning til militærinterventioner, endda fra venstrefløjen i Folketinget. Gennem samtækningsdiskursen er militærintervention blevet sat ind i rammen af en bredere politisk og humanitær dagsorden og indsats. Hvis man alene havde skullet argumentere for, at den militære indsats kunne skabe de ønskede resultater, havde det formentlig været svært at skabe denne konsensus omkring dansk militæraktivisme.

Men når andre redskaber knyttes til den militære indsats bliver situationen en anden, og den militære indsats skal ikke længere i sig selv retfærdiggøres i forhold til det ønskede mål.

Værdimæssigt ståsted

Bogen er veldokumenteret i sin gennemgang af udviklingen af samtækningsbegrebet og på den bagvedliggende politik, doktriner og praksis, men der er ikke lagt skjul på Breitenbauchs værdimæssige ståsted. Det er godt. Forfatteren mener helt tydeligt, at samtænkning er en god ting, både historisk set og i en fremtidig udenrigs- og sikkerhedspolitisk tænkning.

Den tydelighed omkring værdimæssigt ståsted er vigtig at have i baghovedet, specielt fordi bogen også indeholder mange sektioner, der har en debatterende karakter. Og det betyder, at man som læser skal være klar over, at nogle af de

vigtige og omdiskuterede problematikker omkring konsekvenserne af national samtænkning ikke gives en fyldestgørende behandling i deres egen ret. Det gælder fx det forhold, at civilsamfundsorganisationerne gennem en tættere 'samtænkt' koordination med en dansk militær intervention opfattes som part i konflikter som dem i Afghanistan og Iraq og dermed ikke kan udføre det humanitære eller udviklingsmæssige arbejde, de kom for at lave.

Dette meget vigtige aspekt af omkring samtænkning henviser Breitenbauch til et 'praktisk problem', der skyldes det 'handicap', at Udenrigsministeriet ikke kan bestemme over NGO'erne. Hvis Udenrigsministeriet faktisk kunne bestemme fuldt og helt over NGO'erne og diktere, at de skulle koordinere tættere med militæret i et givet konfliktområde, ville det erfaringsmæssigt betyde flere overgreb på NGO-repræsentanter, sværere arbejdsforhold og mindre effekt af den civile del af indsatsen – og dermed også mindre samlet effekt af den danske indsats.

Desuden undlader bogen at komme ind på den udfordring, at et tættere samarbejde mellem de enkelte landes egne forskellige institutioner og instrumenter i et givet geografisk område, som det var tilfældet i Afghanistan, ikke nødvendigvis gør det lettere at koordinere landene imellem og skabe en sammenhængende strategi for engagementet i et konflikt-ramt land.

Det er vigtigt som læser at vide, at bogen ikke nødvendigvis giver et dækkende og balanceret blik på disse problematikker – men ved man det, er den fortsat interessant.

Breitenbauch vælger med sin vinkel i bogen at skabe et solidt overblik over dansk og amerikansk udenrigs- og forsvarspolitisk tænkning omkring samtænkning og stabilisering. Det er interessant, meget interessant. Men når Breitenbauch bevæger sig ind i diskussioner om, hvordan vi skal forstå de væbnede konflikter, der skaber død, ødelæggelse og massive flygtningestrømme, så står han på et svagt grundlag.

Breitenbauch argumenterer på basis af den traditionelle sikkerhedspolitiske og forsvarspolitiske tænkning, og dermed undlader han at trække på hele konflikt- og fredsforskningsfeltet, som har stadig mere velfunderede svar på de spørgsmål som Breitenbauch overordnet stiller til, hvordan krig kan håndteres og forebygges, og hvordan Danmark kan bidrage til stabilisering af globale konflikter.

Begrebsforvirring

Hvorvidt samtænkning bidrager til stabilisering må bero på, om midlet (samtænkning) er relevant i forhold til både årsagen til problemet og til det mål, der søges nået. Men Breitenbauch definerer ikke nogen af delene klart. Forståelsen af krige og deres årsager bliver beskrevet meget kort og med begreber, der ikke altid giver mening. Flere steder i bogen omtaler Breitenbauch for eksempel krigen som 'globaliseringens mørke side', men han forklarer ikke, hvad det er ved globaliseringen, der skaber krig (hvis det er sådan det skal forstås). Med titlen 'Uendelig krig?' er det overraskende, at der ikke er en klarere beskrivelse af krigens væsen og årsager.

På samme måde er der en vis begrebsforvirring, når det gælder forebyggelse

og håndtering af krige eller væbnede konflikter.

Der bruges alt fra stabilisering, international ordenshåndhævelse, global sikkerhedsadministration, international krigsstyring til 'helhedsorienteret konfliktadministration'. Og begrebet sikkerhed er ikke defineret på trods af, at det står i kernen af bogens problematik. Der tales om at civile indsatser ikke kan skabe sikkerhed. Men hvad er så sikkerhed? Sikkerhed kan være, at man som borger i et land ved, at når man bliver tilbageholdt af politiet vil man ikke blive tortureret; at man, når høsten slår fejl på grund af tørke, ved at der andre måder at skaffe mad til sine børn; at man kan gå til lægen uden at blive overfaldet.

Mange lande der arbejder målrettet for at styrke konfliktforebyggelse og sikkerhed bruger begrebet 'human security'. Breitenbauch forholder sig ikke til spørgsmål om, hvem der definerer, hvad sikkerhed er, og hvordan menneskelig sikkerhed hænger sammen med national sikkerhed, der igen hænger sammen med global sikkerhed.

Bogen er et nyttigt tidsbillede på tænkningen i dansk og amerikansk udenrigs- og forsvarspolitik i de seneste 15 år, men den forholder sig ikke til det aspekt, at Danmark har fokuseret langt mindre end 'sammenlignelige' lande i Europa på, hvordan man effektivt kan støtte freds-

processer og forebygge konflikter. De fleste europæiske lande har i den samme periode haft stærke udenrigspolitiske agendaer, vidensområder, og hele afdelinger i deres ministerier, der beskæftiger sig med forebyggelse og transformation af væbnede konflikter – med overskrifter som *Human Security* (Schweiz), *Civil Crisis Prevention, Conflict Resolution, and Post-Conflict Peace-Building* (Tyskland), *Peace and Security for Development* (Sverige) og *Peace and Reconciliation* (Norge).

Som det fremgår af Breitenbauchs bog, står Danmark nu med en erfaring, der i langt højere grad er relateret til en type af internationalt engagement, hvor man også har en militærindsats, mens man, ulig andre Europæiske lande, ikke har udviklet et stærkt politik- og metodeapparat der fokuserer på at skabe bæredygtig fred og sikkerhed i bred forstand.

Hvis Danmark mener at have tilstrækkelig dokumentation for, at den militæraktivistiske tilgang har bidraget til at skabe mere fred og færre konflikter i verden og vil fortsætte ad det spor, så vil den viden Breitenbauch tilbyder os i sin bog, være nyttig. Hvis ikke, skal svarene på Danmarks fremtidige rolle i verden på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område findes et andet sted.

